

Barne- og likestillingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Deres ref: 200803042

Vår ref: 2008/173

Oslo, 31.10.2008

Kommentarer til høringsnotat om gjeldsordningslovens konsekvenser

Som det framgår av departementets høringsnotat har SIFO i en årrekke drevet forskning omkring gjeldsordningsloven og dens konsekvenser. Generelt viser våre resultater at mange skyldnere opplever problemer i forbindelse med å søke om og leve under en gjeldsordning. Ikke minst representerer nye søkergrupper en stor utfordring, idet stadig større andeler av søkere står svakt mht. sentrale resursdimensjoner som utdanning, arbeid og inntekt, og ellers i økende grad sliter med problemer som rusmisbruk, psykisk helse og turbulente familieforhold. Den eksisterende gjeldsordningsloven er på mange måter primært tilpasset andre typer av søkere og problemer enn de som dominerer dagens søkermasse. Vi ønsker derfor å berømme departementet for mange gode forslag som med stor sannsynlighet vil avhjelpe flere av de mest åpenbare vanskene.

Høringsnotatet går igjennom mange aspekter ved gjeldsordningsloven, herunder egenforsøk (kapittel 5), låneopptak i gjeldsforhandlingsperioden (kapittel 6), gjeldsordning for skyldnere bosatt i utlandet (kapittel 7), skatte- og avgiftskrav (kapittel 8), gjeldsordningenes lengde og alternative oppgjørsformer (kapittel 9), næringsgjeld (kapittel 10), gjeldsordning for straffedømte (kapittel 11), etterperioden (kapittel 12), og straffebøter (kapittel 13). SIFO har ikke kompetanse til å uttale seg på alle disse områdene. Vår forskning har som sagt primært dreid seg om konsekvenser av å leve under en gjeldsordning for ulike grupper skyldnere. Vi skal derfor begrense oss til å kommentere forslagene til endring som er framsatt i kapittel 9 om gjeldsordningenes lengde og oppgjørsformer.

SIFO slutter seg i utgangspunktet til hovedregelen om at en gjeldsordning bør vare i 5 år. At det er satt en maksimalgrense på 10 år er også rimelig. Vår forskning viser riktignok at det for mange skyldneres vedkommende ser ut til å gå en smertegrense ved 7-8 år siden mange av dem som forsvinner ut av ordningen gir opp reforhandlingene av misligholdte avtaler på dette tidspunktet i forløpet. Likevel er det viktig for forhandlingsmulighetene at det gis adgang til å kompensere kreditorene for mislighold ved å forlenge ordningen til en samlet løpetid på maksimalt 10 år.

Departementets forslag til endring av §4-2 innebærer at skyldnere som ansees som varig ute av stand til å betale dividende kan få en ordning uten gjeldsordningsperiode. SIFOs forskning viser at det er grunn til å bekymre seg for dem som lever betydelig under livsoppholdssatsene, da de over tid risikerer å havne i en fattigdomslignende livssituasjon. Departementets forslag om gjeldsordninger uten gjeldsordningsperiode vil antakeligvis føre til at mange av de svakeste søkerne slipper å ende opp i svært marginaliserte livssituasjoner pga en langvarig gjeldsordning. Disse vil isteden kunne få hjelp av alminnelige

Vennligst adresser post til SIFO, ikke til enkeltpersoner

Adresse/Address:
Postboks/PO Box 4682, Nydalen
N-0405 Oslo
Norway

Besøksadresse/
Office address:
Sandakerveien 24C, Bygg B
0473 Oslo

Telefon/Phone: (+47) 22 04 35 00
Telefax: (+47) 22 04 35 04

E-mail: sifo@sifo.no
Internett: www.sifo.no
Org.nr.: NO 971 036 885 MVA

Bankkonto/
Bank account:
8276.01.00583

støtteordninger som restituerte forbrukere. Imidlertid gir ikke de nye forslagene denne muligheten til alle som ikke kommer opp på livsoppholdssatene. Hvor alvorlig dette er for dem som er igjen avhenger selvsagt av en rekke faktorer, herunder hvor langt under livsoppholdssatsene de befinner seg og ressursituasjonen for øvrig. Vi antar at livsbetingelsene til de som fortsatt skal leve under gjeldsordning uten å betale dividende må følges nøye i framtiden — også gjennom forskning.

Departementet foreslår også at gjeldsordningene kan gå ut på innbetaling av et engangsbeløp. SIFO gir sin tilslutning til dette. Det foreslås tre alternative prinsipper for fastsettelsen av størrelsen på et slike beløp. SIFO mener at alternativ 3 — fastsettelse gjennom forhandlinger hvor partene står fritt til å bli enige — er et dårlig alternativ fordi det åpner for ulik praksis rundt om i landet. Vi mener også at alternativ 2 — engangsbeløpet skal tilsvare minst 25% av skyldnerens samlede gjeld — er uheldig fordi listen dermed legges for høyt. Antakeligvis vil det finnes tilfeller hvor også kreditorsiden vil se seg tjent med et engangsbeløp som ligger lavere enn dette. Vi gir dermed vår tilslutning til alternativ 1 — at engangsbeløpet minst skal tilsvare den samlede dividenden skyldneren kan antas å kunne betale i løpet av en femårsperiode. Vi mener dette er et prinsipp som vil virke rimelig overfor publikum generelt. Men fremfor alt synes vi det er viktig at det først framforhandles en gjeldsordning etter gjeldsordningslovens hovedprinsipper før man går inn i forhandlinger om engangsbeløp. Dette vil sikre at gjeldsordningene etableres på skyldnerens premisser, og samtidig reflekterer en balansert hensyntagen til kreditorsiden og samfunnsinteressene for øvrig.

Av samme grunn gir vi vår tilslutning til departementets endringsforslag til § 6-1 nytt fjerde ledd, hvor det åpnes for at skyldneren også underveis i gjeldsordningen kan avslutte ordningen med et engangsbeløp som minst tilsvarende den gjenværende dividenden.

Til slutt ønsker vi å peke på at det også er grunn til å bekymre seg over en annen gruppe skyldnere med gjeldsordning: nemlig de som er i stand til å betale dividende men likevel ikke klarer å overholde forpliktelsene i avtalene de har inngått. En variant av dette er skyldnere som underveis i ordningen går fra en situasjon hvor de ligger under livsoppholdssatsen til å komme over dette nivået uten at de er klar over det og følgelig skal begynne å betale dividende. I slike tilfeller blir gjeldsordningene misligholdt og skyldnerne risikerer i verste fall å miste ordningen. Vår forskning viser at dette typisk dreier seg om personer med svært kompliserte ordninger, ustrukturerte personer og skyldnere som av helsemessige og andre grunner ikke klarer å holde oversikt over økonomien. Det er vår erfaring at mange av disse egentlig burde hatt en ordning hvor de i praksis settes under (frivillig) administrasjon. Flere namsfogdembeter — deriblant Oslo — tilbyr å forestå utbetaling til kreditorene fra en konto hvor skyldnerne innbetaler penger på regelmessig basis. Det har dessverre vist seg at det er flere problemer knyttet til dette, og at mange faktisk risikerer å miste ordningen fordi manglende innbetalinger til kontoene oppdages for sent. Vi konstaterer at de nye forslagene i høringsnotatet ikke innebærer noen løsning på denne typen problemer. Vi ber derfor departementet om å vurdere om det for visse grupper søkere kan tilbys en ordning som

Vennligst adresser post til SIFO, ikke til enkeltpersoner

Adresse/Address:
Postboks/P.O.Box 4682, Nydalen
N-0405 Oslo
Norway

Besøksadresse/
Office address:
Sandakerveien 24C, Bygg B
0473 Oslo

Telefon/Phone: (+47) 22 04 35 00
Telefax: (+47) 22 04 35 04

E-mail: sifo@sifo.no
Internett: www.sifo.no
Org.nr.: NO 971 036 885 MVA

Bankkonto/
Bank account:
8276 01.00583

Statens institutt
for forbruksforskning

National Institute
for Consumer Research

innebære en strammere oppfølging av den enkelte, herunder en form for administrasjon av skyldnerens inntekter og betjening av kreditorfellesskapet.

Med vennlig hilsen
For STATENS INSTITUTT FOR FORBRUKSFORSKNING (SIFO)

Arne Dulsrud
Direktør

Vennligst adresser post til SIFO, ikke til enkeltpersoner

Adresse/Address:
Postboks/P.O.Box 4682, Nydalen
N-0405 Oslo
Norway

Besøksadresse/
Office address:
Sandakerveien 24C, Bygg B
0473 Oslo

Telefon/Phone: (+47) 22 04 35 00
Telefax: (+47) 22 04 35 04

E-mail: sifo@sifo.no
Internett: www.sifo.no
Org.nr.: NO 971 036 885 MVA

Bankkonto/
Bank account:
8276.01.00583